

Proza na prahu třetího tisíciletí

Mgr. Miroslav Chocholatý, Ph.D.

Revoluce listopadu 1989 zásadním způsobem změnila podmínky slovesné tvorby, jejího vydání i percepce, a doba, která od ní uplynula je dostatečně pro to, abychom mohli sledovat genezi typických tendencí, či zachytit základní problémy a vývojová specifika v literární oblasti.

Polistopadové změny:

- a) **zrušení přehrad mezi dosavadními třemi komunikačními okruhy, tj. oficiální domácí produkce, samizdat a exil** – Jiří Kratochvíl vítá *Obnovení chaosu v české literatuře*, říká, že vzniká neobyčejně příznivé klima pro vznik nových uměleckých impulsů. Pavel Janoušek ovšem již v roce 1990 vyslovil domněnku, že česká literatura si vybírá svůj *stop – time*, tedy že nás literární minulost doslova zaplavuje a my se ocitáme na jakémisi literárním bazaru. K tomuto hlasu se přidal také Vladimír Novotný, který upozorňuje na nebezpečí, že knihy antikvariátní povahy nahrazují živoucí literární proces. Navíc čtenářský zájem o příliv dosud nevydávaných titulů autorů generačně starších se záhy vyčerpal a v knihkupectvích zůstávají od druhé poloviny devadesátých let ležet takřka bez povšimnutí například díla Bohumila Hrabala či Ivana Klímy ad. Celospolečenská přesycenost historismem pak ústí ve výrazný propad zájmu (čtenářů i autorů) o dříve oblíbené lit. proudy, zejména o historickou prózu. Symptomatickým jevem je také stále klesající čtenářský zájem o anamnézu totalitní doby.
- b) **liberalizace vydavatelské praxe (3 000 nových vydavatelství)** – nově vzniknuvší nakladatelství (Atlantis, Host, Hynek, Petrov, Torst, Votobia, Ivo Železný) nahrazují předlistopadovou pozici renomovaných nakladatelství (Odeon, Československý, později Český spisovatel). Vznikají přímo také nakladatelství, která se specializují na novou literární produkci (Host, Petrov – edice New Line, Protis, Velarium, Hynek – edice Neon), prostor mladým autorům otevírají také renomovaná nakladatelství Mladá fronta – edice Ladění apod.
- c) **proměna knihy z téměř kultovního předmětu ve „zboží“, společenská prestiž literatury upadá, stále zřetelnější je skutečnost, že slovo po listopadu hodně získalo (neomezenou svobodu), ale také hodně ztratilo (na váze a významu): může se psát téměř vše a všude, ovšem s vědomím minimálního ohlasu napsaného** – literární produkce nových autorů byla sledována zejména v časopisech Host, Obratník, Weles, Psí víno či Souvislosti, svými recenzními rubrikami kriticky reagovaly také Tvar a Literární noviny.

Po listopadu se překvapivě dostává **největšího čtenářského ohlasu** především knihám autorů z dřívějšího oficiálního komunikačního okruhu, kteří prokázali největší míru přizpůsobivosti (Zdena Frýbová, Pavel Frýbort, Ludmila Vaňková, V. Páral). Teprve posléze se čtenářský zájem orientuje na autory, kteří se objevili až v 90. letech (Michal Viewegh, Martin Nezval, Halina Pawlovská, Barbara Nesvadbová). V první polovině devadesátých let se na předních místech žebříčku prodejnosti zákonitě objevily knihy, které jsou spojeny s detabuizací, a to nejčastěji spojenou s **erotickou tematikou**. Pokud zpočátku devadesátých let byla spíše záležitostí mužů (Jan Pelc ... *a bude hůř*, Jan Křesadlo, Kostrhun – *Balada o panence*, Páral – *Playgrils*), kolem roku 2000 se zdá, že dominantní zastoupení patří ženským autorkám. Kvalitativně ovšem patří většina těchto próz spíše na periferii a uměleckost je zde (až na sporadické výjimky) nahrazována „osvědčeným“ řemeslem

(Iva Pekárková – *Péra a perutě, Kulatej svět*, americká exulantka Iva Hercíková – *Hester aneb o čem ženy sní, Vášeň*, Sissi Simons (čili Jana Mandelíčková) a její knihy *Všichni jste prasata, Válka kryš...* a Barbara Nesvadbová – *Řízkaři, Bestiář*). Tato díla mnohdy svým koketováním s čtenářsky oblíbenými schématy na úrovni jazykové, tématické i kompoziční struktury tendují spíše k literárnímu braku. Výjimkou ve prospěch kvality jsou knihy stylizované jako autobiografická výpověď, ve kterých autoři nabízejí čtenáři možnost nahlédnout do svého nejprivátnějšího prostoru. Propojení autentické linie s linií erotickou nabízí například kniha Kateřiny Rudčenkové *Noci, noci* (2003).

A) Autentická proud literatury v jejím polistopadovém vývoji

Dominantním jevem v polistopadovém literárním dění byl ovšem nástup tzv. autentické literatury rezonující do jisté míry s celosvětovým rozmachem non-fiction literatury. Za hlavní příčinu konjunktury zejména deníkové a memoárové literatury tohoto žánru lze v našem kontextu považovat potřebu zejm. exilových a disidentských tvůrců konfrontovat osobní zkušenost s „normalizačně“ propagandistickým viděním a interpretací skutečnosti. Patrně nejznámější se v dané souvislosti staly *Paměti 1-3* (1992-94) literárního vědce a kritika **Václava Černého** (1904-87). Za nejzajímavější knihu roku 1992 byl označen výbor z deníků **Jana Zábrany** (1931-84) *Celý život 1, 2* (1992,1993). Název jednak opodstatňuje charakter výboru (knihy je členěna do sedmi oddílů začínajících rokem 1948 a konče rokem autorovy smrti), jednak je prvním a posledním veršem klíčové Zábranovy básnické skladby *Havran*. Z dlouhé řady publikovaných deníků a vzpomínek literátů jmenujme knihy I. Diviše (*Teorie spolehlivosti*), B. Fučíka (*Čtrnáctero zastavení*), B. Grögrové (spolu s J. Hiršalem *Let let*), J. Hiršala (*Píseň mládí*), I. Jelínka (*Jablko se kouše*), A.C. Nora (*Život nebyl sen 1,2*), K. Ptáčníka (*Život, spisovatelé a já*), J. Putíka (*Deníkové záznamy z let 1968-1989*), I. Slavíka (*Hory roku*) ad.

Do běžnějších prozaických útvarů transformuje deníkové formy životopisná trilogie **Bohumila Hrabala** (1914-1997) *Proluky* (1986ex, 1991), *Svatby v domě* (1987 ex, 1991), *Vita nuova* (1987 ex, 1991).

Z napětí mezi dokumentárním charakterem deníků a fabulované prózy programově těží **Ludvík Vaculík** (1926) - *Jak se dělá chlapec* (1993), jehož vrcholem jsou pasáže, kdy se otec snaží románová replika prózy **Lenky Procházkové** *Smolná kniha* (1989 samizdat, 1991 exil, 1992). Jistou literární pikantností byl epistolární román spisovatelovy manželky Madly Vaculíkové (1925) *Drahý pane Kolář* (1994), oceněný výroční cenou Mladé fronty, komentující některé z inkriminovaných událostí.

Polistopadoví vyznavači autentické literatury vycházeli především z myšlenek **Jana Lopatky**, který už od 60.let rozvíjel své pojetí literární percepce a hierarchizace. Příznačná byla pro Lopatkovy následovníky nesmiřitelnost, s níž se vymezovali proti všem, kdo s nimi nesouhlasili.

Beletristická reflexe nastíněné problematiky je součástí na klíčovém principu vystavené, jazykové a kompozičně invenční a hravé prózy **Boženy Správcové** *Spravedlnost*. Správcová pracovala v 90.letech v redakci Tvaru, který poskytoval prostor pro polemiku se zastánci Lopatkovy odkazu. Kritický postoj ke snahám vydávat autenticitu za osnovní uměleckou hodnostu inspiroval některé tvůrce k parodizaci tohoto modelu, např. **Jakub Horák** – *Ostrov*, **Jan Antonín Pitínský** – *Praha. Intimní deník hrdiny, Wolker a Bezruč*, či **Patrik Ouředník** – *Rok čtyřadvacet*.

Z poklesu zájmu o autenticitní literaturu v posledních letech můžeme usuzovat, že možnost vstoupit do soukromí autorů či nahlédnout do zákulisí kulturně-spoločenských událostí ztrácí čtenářskou přitažlivost. Pro mnohé autenticitně zaměřené autory se jako východisko jeví fikční zarámování svých próz. Jako příklad lze uvést „snovou“ knihu **Václava Vokolka** *Krajiny vzpomínek*, v níž se autor vrací do svého dětství a dospívání, či knihy s prostorem pro značnou lyrizaci výpovědi: **Houštinu** **Václava Kahudy**, *Maso, kosti, tekutiny* **Petra Hrbáče** či *Stopy za obzor* **Pavla Kolmačky**.

B) Postmoderní (fantaskní, imaginativní) proud české literatury v jejím polistopadovém vývoji

Jako opoziční linie autenticitní prózy byla v devadesátých letech vnímána díla fantaskní (imaginativní) literatury. K reprezentantům této linie nejednou označovaným za literární postmodernisty patřili např. **Jan Křesadlo**, **Alexandra Berková**, **Martin Komárek**, **Karel Milota**, **Petr Rákos**, **Zuzana Brabcová**, **Sylvie Richterová**, **Václav Vokolek**, **Michal Ajvaz**, **Daniela Hodrová**, **Jiří Kratochvíl**. Poslední tři se také věnovali teoretické reflexi literární tvorby.

Imaginativní ráz má i velká část tvorby nejmladší prozaické generace (**Jáchym Topol**, **Jan Jandourek**, **Irena Dousková**, **Roman Ludva**, **Miloš Urban** a další).

Značná próz uvedených autorů je spojena s *chronotopem velkoměsta*, nejčastěji Prahy, která nabízí řadu bizarních prostorů, často se měnících v labyrint. V těchto prostředích zjišťujících odedávna obrazotvornost získávají projevy moderní civilizace (reklamy, počítačové hry, masmediální prostředky...) mytické dispozice. Velmi příznačná je v tomto směru trilogie Daniely Hodrové *Tryznivé město (Podobojí, Kukly, Théta)* i román *Perunův den* či prózy Jiřího Kratochvíla.

Zvířata, zvířecí motivy či alespoň postavy se zvířecími jmény (obvykle se symbolickou či metaforickou funkcí) jsou frekventovanou součástí próz Ajvaze, Hodrové, Berkové, Kratochvíla, Křesadla či Pavla Řezníčka. Bizarnost těchto postav lze chápat jako hyperbolizovanou metaforu (záměrně deformované zrcadlo) dnešní doby. Autorská imaginativní hra tak vytváří nejednou zajímavé paralely mezi fikčním a reálným světem. Autoři využívají zesílených analogií (např. u jmen a charakteristiky postav), bohatá je také síť aluzí či jiných intertextuálních vztahů. V dílech se setkáváme s téměř všudypřítomné ironií, která odráží jejich vidění současnosti.

Postmoderní románovou bajkou debutoval pražský psychiatr Petr Rákos - *Korvína čili Kniha o havranech* (1993). Román *Avion* Jiřího Kratochvíla lze číst též jako nesoustavný průvodce urbanistickými či architektonickými pozoruhodnostmi města Brna. Kratochvíl patří mezi spisovatele, kteří rezignovali na příběh, soustavně ztěžuje recepci epické linie, aby aktivoval čtenářovo vnímání a zefektivnil tak účinek sdělení.¹

---

¹ Autor o knize říká:

Brněnský hotel Avion mě vždycky zajímal i jako tajná jako maketa románu. Až jsem se konečně pokusil té makety použít a v prosinci 1993 jsem Avion dopsal a odložil pak na půl roku, abych z odstupu uviděl líp jeho románovou architekturu. Mezitím vyšla Sestra Jáchyma Topola, vzdálená mi způsobem vyprávění i jazykem, ale objevil jsem v ní některé nápadně podobná témata a dokonce několik totožných klíčových slov. Chtěl jsem je z Avionu vyrandýrovat, ale po Černé Madoně zůstala ošklivá černá díra. Nakonec mě má nakladatelka přesvědčila, abych vše zachoval. Asi jsme oba, Topol i já, sáhli do stejného semiotického kotle a třeba právě ta totožná slova a témata vypovídají o současném světě daleko víc, než vůbec smíme tušit. Avion uzavírá mou románovou trilogii (jsou v něm maličko pozměněny některé postavy z Medvědího románu a některé zas z románu Uprostřed nocí zpěv).

U Kratochvila a jemu příbuzných tvůrců je důležitý nejen rafinovaný způsob podání příběhu, ale i jeho „etymologický“ původ. Zdroj je podle Kratochvila stejný jako u bájí, legend, pohádek, zkazek, čili „hlubiny kolektivního nevědomí“. Odtud čerpal i Václav Vokolek v *Triptychu* (1995), Jáchym Topol – *Sestra, Anděl*, Martin Komárek – *Mefitis*.

Imaginativní linie sice získává na významu, ale nikoli na úkor autenticitní literatury (Ivan Landsman – *Pestré vrstvy*). V oblasti fikce nacházíme díla, která silně odráží autorův životní postoj, jeho zkušenost; zajímavé je pak srovnání *pokusů o „normalizační“ anamnézu* (Michael Viewegh, Hnat Daněk, Petr Šabach, Bohuslav Vaněk-Úvalský, Irena Dousková).

Společným jmenovatelem obou linií, ke shodám obou patří *dominantní role vypravěče*, pokračování příběhovosti se zvýšením reflexivnosti, případně lyrizace textu, kumulace otázek směřujících ke smyslu tvorby i života, antiiluzivní charakter a moralistní apel, hledání nových možností jazyka i celého slovesného umění včetně vyhrazení velkého prostoru a pozornosti snům. Příznačným je silné egocentrické ladění současných českých próz, např. román *Ego* Ivana Matouška; nepochybně jde o reakci na předchozí kolektivistické tendence a koncepce.

C) K mistrným vypravěčům zasazujícím své postavy do obrazu spleťtých vztahů současného světa patří také **Emil Hakl**, což prokázal povídkovým souborem *Konec světa* či novelou *O rodičích a dětech* nebo **Jan Vrak** složitou prózou na pomezí literárního experimentu nazvanou *Obyčejné věci*. Naopak ztišený obraz dnešního světa, více či méně vzdáleného své podstatě (Bohu), nabízí ve svých povídkách (někdy až mikropovídkách) **Petr Pazdera Payne**. Z povídkových souborů bychom zde mohli zařadit knihy s názvem *Kol dějů*, *Zvěsti a Figury*, *figurace*, *figuranti a figuríny* a také jeho román *Lyonský omnibus*. Dále by zde mohl být zmíněn předčasně zemřelý autor - **Jan Balabán** a jeho román *Kudy šel anděl* či jeho povídkové soubory *Prázdniny* či *Možná, že odcházíme*. Vykořeněnost člověka v současném světě (a nutnost zachování rodových vazeb, spojení člověka a přírody) je častým tématem próz **Antonína Bajaji**, například v knihách *Zvlčení*, *Romaneto o vlčích, lidech a úkazech* (2003) či *Na krásné modré Dřevnici* (2009). Reflektování současného světa blízké poetice někdejší generace „beat generation“ charakterizuje tvorbu **Zdeny Koláčka** a jeho povídek *Tenkrát na východě* či **Jaroslava Rudiše** a jeho prózy *Nebe pod Berlínem*. Nesporně jedním z nejzajímavějších románových pohledů na naši minulost (2. polovinu 20. století) je mnohovrstevnatý román **Tomáše Zmeškala** nazvaný *Milostný dopis klínovým písmem*.

D) Pokusy o intenzivní lyrizaci prozaických výpovědí

Do této linie současné prózy bychom mohli zařadit následující (svým přístupem ke skutečnosti mnohdy značně odlišné) osobnosti: **Václava Kahudu** – autora kontroverzních románů *Exhumace*, *Veselá bída* či již zmíněná *Houština*, ve kterých využívá k evokaci prožitků či míst bohaté škály počitků, vjemů či představ, které se slévají do osobité výpovědi plné bizarní obraznosti; **Pavla Bryceze** – povídky *Jsem město*, *Miloval jsem Teklu* a jiné povídky, **Jana Balabána** – povídky *Černý beran*, **Petra Pazderu Payna** – *Nečekaný čekáný a jiné variace na staré biblické příběhy*, **Josefa Straku** – krátké prózy *Hotel Bristol* a *Město Mons*, **Martina Fibigera** – a jeho složitě komponovaný román *Aussiger*. Zajímavým obohacením této linie současné prózy jsou texty autorů,

jejichž těžiště Ti všichni se snaží revokovat nálady, pocity, atmosféry, což je zřetelně spojeno s ohledáváním rodových kořenů a tradic.

E) Mezi vysokým a nízkým

Konfliktem jiného druhu se stává spor o Viewegha, propuklý r.1994 po vydání 4. autorovy knihy. Jeho konceptem je balancování mezi kýčem a jeho protipólem, což naráží na neochotu některých kritiků uznat legitimitu dotyčného konceptu. Následně Vieweghovo negativní mínění o současné literární kritice nezůstává osamoceno. Ani beletristická metakritika, kterou lze nalézt v knihách **Petra Ulrycha**, **Ireny Douskové**, **Bohuslava Vaňka-Úvalského**, nevyznívá pro literární kritiky nijak lichotivě. Civilní vidění světa je blízké také **Jiřímu Hajičkovi**.

Za nejpodstatnější projev „vieweghovského fenoménu“ lze považovat iniciování tzv. palimpsestového způsobu psaní, tj. psaní alla určitý autor. K Vieweghovým literárním parodiím lze přiřadit Jandourkův *Škvár*, *Zabrisky* od Vaňka-Úvalského, Drašnarovu svěbytnou ságu *O revolucích, tajných společnostech a genetickém kódu*, Urbanovu *Poslední tečku za rukopisy*. Je nesporné, že **palimpsestové psaní** patří k základnímu repertoáru literární postmoderny, lze se domnívat, že v podmínkách české literatury na konci tisíciletí můžeme uvažovat i o dalších příčinách obliby tohoto postupu u prozaiků mladší a střední generace. Možná jde o další ohlas na dobovou glorifikaci autenticity, spočívající v hyperbolizovaném mystifikování: dílo je předkládáno jako demystifikační, ale namísto „dosud neznámých“ ověřitelných faktů předkládá výmysl jiný (viz Vaňkův *Zabrisky*). Někdy autoři sami sázejí po čtenářsky náročnějších prvních pokusech na poněkud méně náročnou četbu, tendující svým určením spíše ke čtenáři – konzumentovi, což je příklad již zmíněného Jana Jandourka, Romana Ludvy (viz *Jezdci pod slunečníkem* a *Stěna srdce*) či Miloše Urbana a jeho knihy *Paměti poslance parlamentu*).

F) Přesycenost historismem

Zdá se, že český čtenář jako by ztrácel zájem vracet se do minulosti, které mělo tak často povahu korigování a doplňování deformovaného obrazu národních dějin. Někteří dnešní autoři navíc využívají historického klimatu pouze jako kulis pro „sladkobolné lovestories“ doložitelných i smyšlených osobností české minulosti (viz Ludmila Vaňková (1927). Vysokou úroveň si podržely práce **Vladimíra Körnera** (1939), zejména jeho próza *Smrt svatého Vojtěcha* (1993), dále prózy: **Zdeňka Šmída** (1937) a jeho román *Cejch* z roku 1992, **Václava Vokolka** a jeho próza *Pátým pádem* (1996) a téměř celá beletristické dílo **Vladimíra Macury** (1946-1999). Jeho tetralogie *Ten, který bude* (1999), zasazená do časů národního obrození (respektive 19. století), vyniká nejen svou obrazností (imaginací), ale také schopností poukázat na propojenost minulosti s dneškem.² Přesto se

---

² Projekt čtyřdílného prozaického cyklu *Ten, který bude* (1999) je rozvržen do čtyř zcela samostatných románových výjevů, napsaných v oblíbených obrozenských žánrech. Po úvodním *Informátorovi* (1993), v žánru „novely“, následuje v žánru „živých obrazů“ *Komandant* (1994). Pak následují „elegie“ s názvem *Guvernantka* (1998), příběh manželství F.L.Čelakovského a Antonie Rajské, a „paměti“, které přináší vzpomínky šíleného lékaře na šíleného císaře Ferdinanda s názvem *Medikus* (jen ve společném vydání 1999)

V *Komandantovi* autor se dostáváme do barvitých kulis revolučního roku 1848 a let následujících, setkáváme se zde s mnoha postavami z obou vůdčích českých politických táborů, liberálů a radikálních demokratů, se siluetou historických událostí, které vrcholily vzápětí po Slovanském sjezdu pražským červnovým povstáním, se pohybuje a s tehdejší habsburskou mocí se zbrání v ruce se střetává i devatenáctiletý radikál Josef Václav Frič, jeden z vůdců povstání, komandant studentů filozofie, kteří bránili marně před vojskem Klementinum. Stíhaný už zatykačem – pomáhá pak Frič organizovat slovenské dobrovolnické oddíly proti slovenské vládě.

Macurův *Komandant* s portrétní studií Fričovou, jednolitý dramatický monolog připomínající, však není historickým románem jiráskovské ražby, není ani dílem biografickým nebo čítankovým příběhem historií otrocky ilustrujícím. Podněty z historie se v něm

zdá, že čtenářská přízeň projevovaná historickému proudu české literatury je sama nenávratně minulostí. Svě čtenáře již ztrácejí i osvědčené fabulační vzorce, např. ty, které zachycují dospívání hlavního hrdiny v době totality (P. Šabach, M. Viewegh, H. Pawlovská, B. Vaněk-Úvalský a další).

Bibliografický (výběrový) soupis tvorby uvedených autorů

Michal Ajvaz (1949)

Tyrkysový orel(1997) , *Tajemství knihy*(1997), *Zlatý věk*(2001), *Prázdné ulice*(2004), *Druhé město* (2005), *Padesát pět měst* (2006), *Cesta na jih* (2008) , *Snování* (2008), *Sindibádův dům* (2010).

Jan Balabán (1961)

nar. v Šumperku, žije v Ostravě, žíví se jako překladatel:

Středověk (1995), *Boží lano* (1998), *Prázdniny* (1998), *Černý beran* (2000), *Kudy šel anděl* (2003), *Možná, že odcházíme* (2004), *Zeptej se táty* (2010)

Antonín Bajaja (1942)

Pastorální:

Texty na betlémskou notu, *Na šéne blaue Dřevnici* (1996), *Zvlčení. Romaneto o vlčích, lidech a úkazech* (2003), *Na krásné modré Dřevnici* (2009), *Zpytování* (2010).

Pavel Brycz (nar. Roudnice nad Labem, 1968)

Hlava Upanišády (1993), *Jsem město* (1998), *Miloval jsem teklu a jiné povídky* (2000), *Sloni mlčí* (2002), *Patriarchátu dávno zašla sláva* (2003), *Malá domů* (2006), *Kouzelný svět Gabriely* (2006), *Mé ztracené město* (2008).

Hnat Daněk (vl. jm. Jiří Daněk, 1959)

Pouť a cesta Hnatova (1995), *Až budeme velcí* (1996), *Bratři bez trika* (1998).

Irena Dousková (1964)

Goldstein píše dceři (1997), *Hrdý Budžes* (1998), *Někdo s nožem* (2000).

Martin Fibiger (1964)

nar. v Ústí nad Labem, kde žije dosud. Studia: absolvent Pedagogické fakulty, obor český jazyk – historie. Zaměstnání: učitel, dříve středoškolský, nyní vysokoškolský, od r. 1996 katedra bohemistiky PdF UJEP, externě novinář – Severočeský deník, Ústecký deník, Mladá fronta Dnes. Od r. 1993 píše literární a filmové recenze. Časopisecky (ukázky z próz) – Tvar, Host, Weles, Psí víno, Babylon, Bohema, Pandora. Zastoupen v antologii severočeské literární a umělecké scény 90. let 20. století *Od břehů k horám* (Votobia, Olomouc 2000). Knižně: *Křížení* (1996), *Kern* (2003), *Aussiger* (2004).

Jiří Hájiček (1967)

Snídaně na reřýži (1998), *Zloději zelených koní* (2001), *Dobrodruzi hlavního proudu* (2002), *Dřevěný nůž* (2004), *Selský baroko* (2006).

Emil Hakl (vl. jménem Jan Beneš, nar. 1958 v Praze)

Rozpojená slova (1991, poezie), *Zkušební trylky z Marsu* (2000, poezie), *Konec světa* (2001), *O rodičích a dětech* (2002, Magnesia litera), *O létajících objektech* (2004), *Let čarodějnice* (2008), *Intimní schránka Sabriny Black (Final Cut)*

Daniela Hodrová (1946)

Vystudovala filozofickou fakultu Karlovy univerzity a pracuje v Ústavu pro českou a světovou literaturu. Zabývá se teorií románu. Z tohoto oboru napsala dvě teoretické práce: *Román zasvěcení* (zatím v rukopise) a *Hledání románu* (Čs. spisovatel, 1989). Velkou a zaslouženou pozornost čtenářů-znalců i

literárních kritiků vyvolala volná trilogie *Trýznivé město*, (*Podobojí* (1991), *Kukly* (1991), *Théta* (1992) – společně vydání 1999), či prózy *Město vidím* (1992), *Perunův den* (1994), *Ztracené děti* (1997).

Jakub Horák (1972)

Ostrov (1992), *Zlatá brána* (1996).

Petr Hrbáč (1958)

nar. v Brně, zde také absolvoval gymnázium a obor pediatrie na lékařské fakultě a s výjimkou let 1984 – 1988, kdy pobýval v Semilech, zde nadále žije a pracuje. Jako publicista spolupracuje s českým rozhlasem Brno a literárním obtýdeníkem Tvar. Jeho umělecká a vzdělávací náruživost je dále konejšena produkováním hudby, botanickými výpravami a studiem japonštiny. Vydal knihy povídek *Kalhotový pahýl* (1997) a *Jeden den stárnutí* (2000), román *Maso, kosti, tekutiny* (2005).

Petra Hůlová (1979)

Vystudovala obory kulturologie a mongolistika. Pobývala v Mongolsku a ve Spojených státech amerických. Nyní se věnuje doktorandskému studiu kulturologie na FF UK. Žije v Praze. *Paměť mojí babičce* (2002), *Přes matný sklo* (2004), *Umělohmotný třípokoj* (2006), *Stanice Tajga* (2008).

Jan Jandourek (1965)

V jámě lvové (1997), *Škvár* (1999), *Když do pekla, tak na pořádné kobyle* (2000), *Mord* (2000).

Václav Kahuda (VI. jm. Petr Kratochvíl, 1965)

Vyučen jako štukatér, po několika letech opouští zaměstnání, odchází z večerní školy pro pracující. Pracoval jako noční hlídač, strojník v čistírně odpadních vod, hrobník, kostelní strojník na vodárenské čerpací stanici. Spolu se svými přáteli zakládá ediční řadu tzv. *branických almanachů* (1985-1989). V roce 1992 mu vychází novela *Příběh o Baziliškovi* (Artforum), *Příběh o baziliškovi* (1992), *Veselá bída* (1997), *Exhumace* (1998), *Houština. Román* (1999), *Technologie dubnového večera. Příběh o baziliškovi* (2000), *Proudy* (2001).

Martin Komárek (1961)

Dřevěná panenka (1990),
Všichni dobří státníci (1994), *Mefitis* (1996), *Králíček vám dodá lesku* (1998), *Smrtáci* (2000).

Pavel Kolmačka (1962)

Stopy za obzor (2006).

Jiří Kratochvíl (1940)

syn pouňorového emigranta, absolvoval filozofickou fakultu v roce 1964. V druhé polovině šedesátých let byl učitelem, tiskařským korektorem a knihovníkem. Publikoval v literárních časopisech prózy, verše, kritické úvahy a recenze. Jeho první kniha povídek *Případ nevhodně umístěné šance* byla v roce 1970 vyřazena z edičního plánu. Pro svou občanskou a spisovatelskou nekompromisnost publikoval v sedmdesátých a osmdesátých letech výhradně v exilových časopisech a v samizdatu, kde vyšel jeho *Medvědí román* (1985, Atlantis 1990) a román *Uprostřed noci zpěv* (1989), v němž jsou slovy autora vylíčeny „intimní dějiny Brna od konce války do konce osmdesátých let.“ Na jaře roku 1990 dostal půlroční stipendium Českého literárního fondu, dnes pracuje jako redaktor čs. rozhlasu v Brně. Následují díla: *Uprostřed noci zpěv* (1992), *Orfeus z Kénigu* (1994), *Má lásko, Postmoderno* (1994), *Avion* (1995), *Siamský příběh* (1996), *Nesmrtelný příběh...* (1999), *Urmedvěd* (1999), *Truchlivý Bůh* (2000), *Brno nostalgické a ironické* (2001), *Lady Karneval* (2004).

Vít Kremlička (1962)

Lodní deník (1991), *Zemský povídky* (obsahuje též *Lodní deník*, 1999).

Karel Kuna (1970)

Cesta do Malšic (2003).

Roman Ludva (1966)

Absolvoval SPŠS, studia na VUT v Brně nedokončil. Pracoval jako dělník, technik, dramaturg. Žije se jako nakladatelský redaktor. Žije v Olomouci. Je autorem románů: *Smrt a křeslo* (1996), *Žena sedmi klíčů* (1997), *Jezdci pod slunečníkem* (1999), *Stěna srdce* (2001).

Petr Pazderra Payne (1960)

Nar. v Praze, kde také žije. Původní profesí evangelický farář, věnuje se literární a výtvarné tvorbě nebo redakční práci ve vlastním nakladatelství Medard. Knižně publikoval: povídky *Nečekaný čekáný a jiné variace na staré biblické příběhy* (1999), *Kol dějů* (2001), *Zvěsti* (2002), román *Lyonský omnibus* (2003), povídky *Figury, figurace, figuranti a figuríny* (2005). Dále pak soubor kázání: *Co je ti do nás, Ježíši Nazaretský* (2002) a divadelní hry *Dramolety* (2002).

Jaroslav Rudiš (1972)

Nebe pod Berlínem (2002).

Petr Šabach (1951)

Šakalí léta (1993, složeno z: *Jak potopit Austrálii, putování mořského koně a Zump*), *Hovno hoří* (1994), *Zvláštní problém Františka S.* (1996), *Putování mořského koně* (1998), *Babičky* (1998), *Opilé banány* (2001).

Josef Straka (1972)

Hotel Bristol (2004), *Město Mons* (2005).

Jáchym Topol (1962)

Sestra (1994), přepr. 1997, *Výlet k Nádražní hale. A Trip to the Train Station* (1995), *Anděl* (1995), *Trnová dívka. Příběhy severoamerických Indiánů* (přelož. a převypr. J. T., 1997), *Nemůžu se zastavit* (rozhr. S Tomášem Weisseem, 2000), *Noční práce* (2001).

Miloš Urban (pseud. Josef Urban, 1967)

Poslední tečka za Rukopisy (Nová literatura faktu) (pod jménem Josef Urban, 1998), *Sedmikostelí (Gotický román)* (1999), *Hastrman (Zelený román)* (2001), *Stín katedrály* (2003), *Michaela* (2004), *Santiniho jazyk* (2005), *Pole a palisáda* (2006), *Mrtvý holky* (2007), *Lord Mord* (2008), *Boletus arcanus* (2011).

Bohuslav Vaněk-Úvalský (Vl. jm. Bohuslav Vaněk, 1970)

Psí roky (1994), *Naivní román* (1994), *Nářez brouků na palouku* (1994), *Poslední bourbon* (1996, 2. upr. vyd. 2000), *Zabrisky* (1999).

Michal Viewegh (1962)

Názory na vraždu (1990), *Báječná léta pod psa* (1992), *Nápady laskavého čtenáře* (1993), *Výchova dívek v Čechách* (1994), *Účastníci zájezdu* (1996), *Zapisovatelé otcovské lásky* (1998), *Povídky o manželství a o sexu* (1999), *Švédské stoly aneb Jací jsme* (2000), *Nové nápady laskavého čtenáře* (2000), *Román pro ženy* (2001).

Václav Vokolek (1947)

Lov žen a jiné odložené slavnosti (1993), *Triptych* (1995), *Pátým pádem* (1996), *Cesta do pekel* (1999), *Krajiny vzpomínek* (2000), *Okolím Babelu* (2000).

Jan Vrak (vlastním jménem Tomáš Koudelka, 1967)

Obyčejné věci (1998), *Osm hlav* (2000), *Pan Kamarád* (2001).

Tomáš Zmeškal (1966)

Milostný dopis klínovým písmem (2008), *Životopis černobilého jehněte* (2009).

Doporučená sekundární literatura

Fišer, Zbyněk: Světy a zásvěti současné české prózy. Host XI,1995, č.2, str.71-81.
Haman, Aleš: Česká beletrie 1990-95. Literární noviny VI, 1995, č.21, str.4-5.
Haman, Aleš: Prozaické surfování. Česká literatura na konci milénia. Votobia, Olomouc 2001.
Hoffmannová, Jana: Paradoxy deníkové a memoárové literatury. Tvar VI, 1995, č.20, str. 1 a 4.
Jungmann, Milan: Česká próza v pohybu. Tvar VII, 1996, č.17, str.4-5.
Kratochvíl, Jiří: Obnovení chaosu v české literatuře. Literární noviny III, 1992, č.47, str.5.
Machala, Lubomír: Česká próza 90. let. CERM, Brno 1999.
Machala, Lubomír: Průvodce po nových jménech české poezie a prózy 1990-1995. Rubico, Olomouc 1996.
Machala, Lubomír: Polistopadová prozaická bilance. Host, Brno, č. 9, 2001, s.31-35.
Machala, Lubomír: Literární bludiště. Bilance polistopadové prózy. Brána, Praha 2001.
Novotný, Vladimír: Nová česká literatura I. (1990-1995). České Budějovice, Ped. centrum, 1995.
Novotný, Vladimír: Česká ženská próza kolem roku 2000. Český jazyk a literatura, č. 9-1, 2000-2001, s.242-5.
Novotný, Vladimír: Česká próza v roce 2000. Český jazyk a literatura, č. 7-8,51/2000-2001, s.188-191.
Novotný, Vladimír: Noví prozaikové a nejnovější básníci. Český jazyk a literatura, č. 3-4,52/2001-2002, s.89-92.
Pechar, Jiří: Protiiluzivní tendence současné české prózy. Literární noviny IV., 1993, č.38, str.6-7.
Slovník českých literárních časopisů. (red. B. Dokoupil), Host & Votobia, 2002.
V souřadících volnosti. Academia, Praha 2008.